

УДК 332.122

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A TOOL FOR ATTRACTING INVESTMENTS IN THE DEVELOPMENT OF REGIONAL INFRASTRUCTURE OF UKRAINE

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Kravchenko M.V.

d.e.s., prof.

ORCID: 0000-0002-6942-0914

Dnipro State Agrarian and Economic University, Dnipro, S. Efremova 25, 49027

***Abstract.** The basis for ensuring the economic security of the regional infrastructure is its innovation and investment development. In order to accelerate the innovative development of business entities in the agrarian sector, state support programs are of great importance. It is also important to maximize financial assistance to progressive agricultural producers who create competitive products based on the transition to an innovative development path.*

Today, for the effective development of the regional infrastructure, a necessary condition is the provision of economic security against the background of strengthening its innovation and investment potential, which will contribute to the technical rearmament of agricultural producers, the production of competitive products, the improvement of the efficiency of innovation and investment management in the agricultural sphere and the provision of economic and food security of the country. Therefore, the problems of innovation and investment support for the development of the regional infrastructure of Ukraine require an immediate solution through the establishment of effective mechanisms of innovation and investment activities taking into account the global experience of such activities, the main indicators of monitoring the financial potential of the agrarian sector, restraining factors of the inflow of investments into agribusiness, the level of state support

Modern methods of financing regional infrastructure testify to its inadequacy and are characterized by low quality of public service, high efficiency of use of fixed assets and inefficient management of facilities.

***Key words:** investment, region, partnership, infrastructure, economic sector, management.*

Introduction.

Проблеми активізації інвестиційно-інноваційної діяльності та модернізації економіки країни та її регіонів мають системний характер і стосуються всіх регіонів, всіх галузей і сфер діяльності. Зацікавленість і роль регіонів в активізації інвестиційної діяльності з кожним роком зростає і для стимулювання інвестиційної активності на регіональному рівні робиться чимало зусиль, що сприяють формування сприятливого інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості території. У зв'язку з наявністю складної задачі - формування стимулів переходу національної економіки з сировинного на

інноваційний шлях розвитку, а так само створення максимально можливого кількості конкурентоспроможних підприємств світового рівня, недостатньо тих зусиль, які робляться як на державному, так і на регіональному рівні. Необхідні кардинально нові заходи і ідеї, спрямовані на зростання інвестиційного потенціалу, зниження інвестиційних ризиків національної економіки і збільшення припливу інвестицій в національну економіку. Причому зміни повинні торкнутися не тільки податкового, адміністративного, процесуального та кримінального законодавства, а й бюджетного федералізму. Особливої уваги, на думку керівництва країни, заслуговують будівництво в регіонах автомобільних доріг, високошвидкісних залізничних магістралей, розвиток місцевих авіаліній, які на сьогоднішній день знаходяться в поганому стані. Розвинена транспортна інфраструктура відіграє важливу роль в залученні інвестицій, впливає на трудову мобільність і рівень організації бізнесу [1, с.5-8].

Практики управління як в економічно розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються, свідчать про збільшення активності з використанням різних форм державно-приватного партнерства для підтримки регіональної інфраструктури. «У західній практиці така взаємодія держави та приватного бізнесу отримала назву Public-Private Partnership (PPP), тобто державно-приватного партнерства (ДПП). Предметом такого партнерства є розвиток, використання та управління державною та муніципальною власністю».

Main text.

«За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2020 на засадах ДПП укладено 187 договорів, з яких реалізується 52 договори (34 – договорів концесії, 16 – договорів про спільну діяльність, 2 – інші договори), 135 договорів не реалізується (4 договори – закінчено термін дії, 18 договорів – розірвано, 113 договорів – не виконується)» [42]. Ці проекти здійснюються в таких галузях економіки: збір, очищення та розподіл води, будівництво та / або експлуатація автомобільних доріг, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг, мостів, підвищених тунелів та метро, морських та річкових портів та інфраструктури. Більшість концесійних угод охоплюють житло та комунальні послуги.

У рамках державно-приватного партнерства Дніпро планує побудувати сміттєпереробний завод. Наразі ми шукаємо інвесторів. Орієнтовна вартість проекту становить 60 мільйонів доларів, а термін окупності – 10 років.

«Станом на сьогодні проектним офісом з питань державно-приватного партнерства визначено 3 пілотні проекти, у яких планується розпочати процес ДПП. Це будівництво зернового терміналу потужність 4 мільйони тонн на рік

та олійно-екстракційного заводу потужністю 0,5 мільйона тонн на рік» [3].

Групою компаній «Співдружність» на розгляд Міністерства інфраструктури подано «Пропозицію про здійснення державно-приватного партнерства з реалізації проекту Модернізація об'єктів портової інфраструктури Херсонського і Скадовського морських торговельних портів і їх ефективного розвитку. Очікується, що до Херсонського порту надійдуть інвестиції у розмірі від 25 до 45 мільйонів доларів» [4, с.399-413].

В основі теоретичної концепції управління конкурентоспроможністю регіональної економіки на основі застосування ДПП лежить положення про те, що підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки сприяє зниження витрат господарюючих суб'єктів, яке досягається на основі розвитку інфраструктурної сфери регіону з застосуванням ДПП (рис. 1).

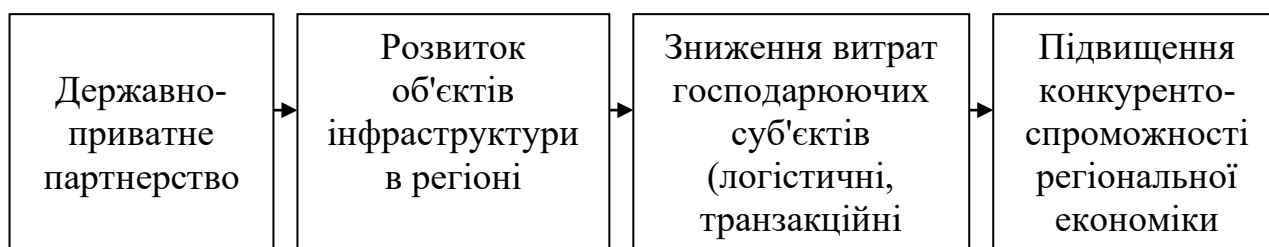

Рис. 1. Взаємозв'язок конкурентоспроможності регіональної економіки та державно-приватного партнерства

Відмінною рисою розробленої концепції є те, що ДПП розглядається в рамках регіональної економіки як комплексне соціально-економічний явище, яке в своїй основі має наступні аспекти:

1. ДПП як особлива регіональна соціально-економічна система, що включає в себе такі елементи як інститути розвитку ДПП, органи влади, приватний бізнес, населення, фінансують організації і наявність певних взаємодій між ними.

2. ДПП як історично обумовлена специфічна форма організації суспільно-господарської діяльності суб'єктів ринкової економіки в умовах її переходу до автоматизованого інтелектуальному виробництва і зростання частки наукомістких послуг в структурі відтвореного валового національного продукту.

3. ДПП як інструмент, що забезпечує реалізацію регіональної стратегії соціально-економічного розвитку регіону в частині підвищення ефективності функціонування його інфраструктурної сфери.

4. ДПП як проект, заснований на об'єднанні зусиль регіональної влади і приватного бізнесу і спрямований на досягнення конкретної мети - надання на

регіональному рівні кінцевим споживачам якісно функціонуючого об'єкта інфраструктури. В цьому аспекті мова йде тільки про ті проекти, де взаємодія бізнесу і регіональної влади має довгостроковий, обмежений часом характер і засноване на спільному інвестуванні регіонального бюджету і приватного бізнесу в інфраструктурні об'єкти. При цьому приватна сторона готова вкладати в проекти власні фінансові та управлінські ресурси на умовах платності, а також заздалегідь обумовленому паритеті взаємних інтересів і ризиків.

Концепція управління конкурентоспроможністю регіональної економіки на основі застосування ДПП спирається на наступні принципи [2, с.10-11].

1. Принцип синергії сторін, що взаємодіють в регіональному проекті ДПП. Наявність істотних відмінностей в підходах до управління проектами у регіональній владі і бізнесу збільшує ймовірність виникнення у кожної зі сторін істотних транзакційних витрат, пов'язаних з підготовкою, укладанням та реалізацією угод про ДПП (наприклад, витрати, пов'язані з розробкою конкурсній документації, пошуком оптимальної моделі державно-приватного партнерства, проведенням переговорів з потенційними приватними партнерами, забезпеченням виконання взятих на себе сторонами зобов'язань). В крайньому випадку, ці витрати можуть навіть нівелювати досягнення позитивного синергетичного ефекту, заснованого на взаємній доповненні і збагаченні сторін і полягає в ефективному досягненні цілей регіонального проекту ДПП (тобто більш короткі терміни, менші витрати і забезпечення кращої якості надаваних на основі використання об'єкта інфраструктури послуг кінцевим споживачам в порівнянні з варіантом, якби даний проект реалізовувала кожна зі сторін самостійно).

При цьому позитивний синергетичний ефект регіонального проекту ДПП досягається за умови, що сильні сторони приватного партнера перекривають слабкі боку регіону, і в той же час регіональна влада створює нормативно-правові та політичні (наявність політичної волі) можливості для участі в проекті приватного партнера, при цьому транзакційні витрати сторін не збільшуються або збільшуються незначно. В цьому випадку проект буде реалізований ефективно.

2. Принцип комплексної ефективності регіонального проекту ДПП полягає в тому, що підвищення конкурентоспроможності економіки регіону може бути досягнуто при одночасному виконанні двох необхідних умов (ефективності для бюджету (Порівняння критерію «співвідношення ціни і якості» (value for money (VFM) з критерієм «Бюджетна ефективність при державних закупівлях» (public sector comparator (PSC)) і ефективності для приватної сторони (класичні

показники - NPV, PI, IRR, PP)) і одного достатньої умови (отримання соціально-економічного ефекту (критерій - реалізація регіонального проекту ДПП забезпечує досягнення ряду соціально-економічних показників, визначених стратегій соціально-економічного розвитку регіону)).

3. Принцип інноваційності регіональних проектів ДПП. Аналіз світового досвіду застосування ДПП підтверджує той факт, що ДПП стимулює використання в інфраструктурних проектах інноваційних технологій значно частіше в порівнянні з тими випадками, коли мова йде виключно про державні інвестиції, в основі яких лежать державні закупівлі. Дана обставина пов'язана з тим, що органи регіональної влади при виборі приватної сторони фокусуються на чіткому описі критеріїв якості послуги, яка буде надаватися з використанням створюваного інфраструктурного об'єкта, і при цьому не обмежують потенційних приватних партнерів у виборі технологічних рішень, що забезпечують досягнення встановлених критеріїв якості.

Отже, принцип інноваційності регіональних проектів ДПП полягає в тому, що регіональна влада стимулює приватний бізнес до пошуку інноваційних рішень в рамках реалізованих проектів в інфраструктурній сфері регіону.

4. Принцип інтегрованості ДПП в стратегію соціально-економічного розвитку регіону полягає в тому, що регіональні інфраструктурні проекти, що реалізуються на основі ДПП, повинні бути чітко взаємопов'язані з цілями затвердженої стратегії соціально-економічного розвитку регіону. При цьому ДПП ні в якій мірі не має розглядатися виключно як засіб вирішення локальних проблем мікроекономічного масштабу.

Крім того, має місце і зворотний вплив: коли зважена і якісно сформульована стратегія розвитку ДПП на регіональному рівні виступає важливим стимулом перетворень у регіональній владі. Зокрема, такий вплив полягає в наступному: підвищення прозорості та ефективності витрачання бюджетних коштів, зростання якості проведених конкурсних процедур, фокусування зусиль регіональної влади на стратегічному управлінні та створення бенч-марк ефективності.

Концепція управління конкурентоспроможністю регіональної економіки на основі застосування ДПП досягається через такі засоби [22]:

- інституційні засоби, що представляють собою регіональні інститути ДПП, які забезпечують формування відповідного правового поля, що регулює питання застосування ДПП, і функціонування на рівні регіону центрів компетенцій з розвитку ДПП (у світовій практиці їх, як правило, називають центрами ДПП);

- інвестиційні кошти - сукупність засобів, що сприяють залученню в регіональний проект ДПП інвестиційних ресурсів;
- превентивні засоби - сукупність засобів, що забезпечують наявність прийняттого рівня ризиків в регіональному проекті ДПП на основі їх розподілу між регіоном і приватним партнером, а також використання сукупності інструментів по мінімізації окремих видів проектних ризиків.

Застосування ДПП здатне привести до подвійного результату в економіці регіону:

- прямі результати, які полягають в тому, що створення якісної регіональної інфраструктури безпосередньо призводить до зниження витрат господарюючих суб'єктів, що функціонують в регіоні, і, отже, знижує собівартість виробленої продукції і / або послуг, що надаються, робіт. Крім того, створення інфраструктурного об'єкта тягне за собою створення нових робочих місць в регіоні;
- непрямі результати, які полягають в тому, що наявність якісної регіональної інфраструктури підвищує інвестиційну привабливість регіону для потенційних інвесторів, які планують відкриття нових виробництв. Крім того, забезпечується зростання бази оподаткування, як за рахунок самого регіонального проекту ДПП, який управляється приватним бізнесом, так і за рахунок створення нових бізнесів (в тому числі, малого і середнього бізнесу) в регіоні (наприклад, при будівництві нової дороги, як правило, отримує поштовх розвиток придорожньої інфраструктури (Автозаправні станції, місця громадського харчування, готелі та інше)).

Summary and conclusions.

Отже, використання ДПП здатне надавати мультиплікативний ефект на регіональну економіку. Реалізація концепції управління конкурентоспроможністю регіональної економіки на основі застосування ДПП залежить від трьох груп ресурсів, які також зумовлюють наявність специфічних рис, що характеризують особливості стану ДПП в окремих регіонах [5, с.231-242]:

- кадровий ресурс полягає в об'єктивній необхідності забезпечення органів регіональної влади кваліфікованим в сфері ДПП персоналом, а також залежить від рівня активності регіональної влади (наявність політичної волі) з ініціювання нових проектів ДПП;
- інформаційний ресурс залежить від рівня розвиненості інформаційної та методичної підтримки функціонування і розвитку ДПП в регіоні;
- інвестиційний ресурс визначається рівнем інвестиційних можливостей

регіону, включаючи наявність у регіону успішного досвіду реалізації проектів.

Таким чином, відповідно до розробленої концепції управління конкурентоспроможністю регіональної економіки на основі застосування ДПП, ми визначаємо ДПП як особливу регіональну соціально-економічну систему, основу якої становить взаємодія двох сторін (органів регіональної влади та приватного бізнесу), спрямоване на розвиток і підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки і використовує в своїй основі проектний підхід до розвитку інфраструктурної сфери регіону, що забезпечує позитивний синергетичний ефект від взаємодії залучених сторін, як на державному, так і на місцевому рівні, що є важливим в процесі децентралізації.

References:

1. Adrushchenko V. (2011) Derzhavno-hromadskyi kharakter upravlinnia osvitoiu, *Vyshcha osvita Ukrainy*, vol. 3, pp. 5 – 8.
2. Yelnykova H. V. (2003) Teoretychni pidkhody do modeliuvannia derzhavnohromadskoho upravlinnia, *Dyrektor shkoly*, vol. 40, no. 280, pp.10 –11.
3. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku» 344/2013. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
4. Klokar N. (2026) Rozvytok profesiinykh kompetentnostei kerivnykiv mistsevykh orhaniv upravlinnia osvitoiu v umovakh detsentralizatsii, *PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Rocznik Polsko-Ukraiński, T. XVIII*, pp. 399 – 413.
5. Kravchenko M.V., Dovgal O.V., Demchuk N.I., Odnoshevnaya O.A. (2017) Methods of competitiveness assessment of agricultural enterprise in eastern Europe *Regional Science Inquiry. (EconLit, Scopus RSA I) Greece*, vol. IX, (2), pp. 231–242.